

aantal diensten uitgebreid is, maar omdat de meisjes niet meer op dienen zijn aangewezen.

De kring waaruit de dochters vroeger veelal dienstboden werden, levert deze thans slechts bij uitzondering. De weg naar fabriek of kantoor, naar atelier of winkel staat voor haar open, en de drang in die richting schijnt onweerstaanbaar te zijn. Doordat kost en inwoning vervalt, *schijnt* het salaris hoog, terwijl de vrije avonden buitengewoon aantrekkelijk. Daarbij — dit vooral niet te vergeten — men meent dat de positie eervoller is.

Daardoor komen de dienstmeisjes nu vaak, (gelukkig niet altijd), uit een lageren, soms uit den laagsten stand. Aan veler opvoeding kwam heel wat te kort, zoodat zij minder bruikbaar blijken, en daardoor gedurig van betrekking verwisselen.

En toch kent men in de pastorie slechts weinig van dat voortdurend „getob” met personeel.

Is hiervan een verklaring te geven?

Stellig. Er zijn in de nette, christelijke arbeidersgezinnen nog vele verstandige en zorgzame moeders met een groot en ongeschokt vertrouwen in den predikant en diens vrouw.

Zulke moeders begrijpen, dat de arbeid op fabriek of kantoor voor de meisjes in de toekomst weinig profijt brengt, en dat die veelbegeerde vrije avonden eer schade dan goed doen. Ook, dat een hoog loon niet altijd als zuivere winst kan geboekt. Hoe hooger het loon, hoe meer het hart misschien uitgaat naar strikjes en lintjes en ongepaste kleedij...

Een degelijke moeder ziet die gevaren, zij wikt en weegt ze. Toch moet haar kind aan 't verdienen, moet meê helpen de zorgen verlichten, moet meer leeren ook.....

In huis geeft een zestien- of zeventienjarige dochter vaak last. Het jonge bloed begint te gisten. Het meisje wil de wereld in, wat ondervinding opdoen, onder het ouderlijk gezag uit, en wat meer vrijheid genieten.

En nu hoort een moeder hoe in een naburige pastorie naar hulp wordt uitgezien, en ze besluit er zelf met haar dochter „opaf” te gaan.

Of anderen al trachten haar bang te maken door te zeggen, dat in een pastorie schraalhans gewoonlijk de keukenmeester is; dat er meestal veel kinderen zijn, en dat men er onmogelijk een extra-hoog loon kan geven... dat alles laat haar koud.

Ook zal ze niet in de eerste plaats vragen met hoe *weinig werk* haar dochter zal kunnen volstaan, en hoe *veel geld* ze zal verdienen. Het moge waar zijn dat vele meisjes tuk zijn op een „klein gezin en hoog loon”, laster is de bewering dat flinke ouders daar het meest naar kijken.

„Ze is gezond en sterk, ze kan er tegen”, zegt de moeder vol vertrouwen; naar 't loon vraagt ze niet dan terloops. „Als u haar maar onder uw hoede neemt alsof het uw eigen kind is”, dringt ze aan. Zoodra ze die belofte maar heeft, is haar hart gerust. Dan weet ze dat 't haar dochter niet ontbreken zal aan de *leiding*, die deze zoo noodig heeft. Want de moeder is haar eigen jeugd nog niet vergeten, zij begrijpt haar kind in haar avontuurlijke verlangens. Maar ze weet dat de wereld zoo slecht en zoo boos is, en zoo gevaarlijk voor een vroolijk, aardig jong meisje. Het verblijf in de pastorie, waar de teugels van het bewind liggen in een vaste hand, kan niet anders dan haar dochter tot zegen strekken — daar is ze héél zeker van.

Zoo hebben de ouders rust, en nieuwsgierig kruipt het jonge vogeltje onder moeders vleugelen uit, om aarzelend eerst, maar weldra met meer zelfvertrouwen op eigen wiken te gaan drijven.

Nietwaar, zóó wordt het verklaarbaar dat vele predikantsvrouwen zelfs nooit per advertentie een dienstmeisje behoeven te vragen. Er wordt slechts eenige ruchtbaarheid aan de „vacature” gegeven en de „sollicitanten” bieden zich van zelf aan. Of ook — en dat is zeker een niet te versmaden vriendelijkheid — de vertrekkende dienstbode, van wie men in liefde scheidt, kijkt zelf uit naar een opvolgster. Indien zij vertelt hoe vele jaren zij bij u is geweest, is dit gewis de beste aanbeveling die gij hebben kunt.

Een goede naam is beter dan goede olie. En de rollen zijn tegenwoordig omgekeerd.

Niet de dienstboden hebben goede getuigen van noode, maar veeleer de familie's die uitzien naar hulp.

Indien ge een zuster, een nichtje of een vriendin krijgt van haar die u verlaat, wees verzekerd dat uw goede naam voor altijd gevestigd is.

Misschien kan er nog een andere reden genoemd, waarom men in een pastorie maar zelden verstoken blijft van goede hulp.

Hoe dikwijls ontstaat het gebrek aan hulp uit zucht naar te veel hulp!

De predikantsvrouw ziet zich door haar beperkt inkomen genoodzaakt, het zoo lang mogelijk met ééne dienstbode te doen — en zij ondervindt er een rijken zegen van. In een dergelijk gezin is *saamhoorigheid*.

Het dienstmeisje zal, naar de mate harer beschaving, min of meer met Mevrouw op-een-eër gaan, en de kinderen vormen een welkome *trait-d'union* tusschen huiskamer en keuken! Zoodra echter een tweede haar intrede doet, verandert de situatie. Het gezin verdeelt zich nu onwillekeurig in twee partijen: „vóór, en achter”. Meermalen worden het twee vijandige, althans twee *tegenover* en niet *naast* elkander staande partijen. De rechte verhouding is verbroken doordat Mevrouw komt te staan als één tegenover twee. Zij verliest grootendeels haar invloed. Ontvangt het ééne meisje een welverdiende terechtwijzing, de andere heeft, zoodra Mevrouw de keuken verlaat, haar woord klaar om de opmerking krachteloos te maken. Al botert het niet altijd tusschen de beide meisjes, hier ziet men hetzelfde verschijnsel als bij binnenlandsche twisten of bij oneenigheid in een politieke partij: zoodra er gevaar dreigt van buiten-af, sluiten zich de gelederen vast aanéén. Mevrouw's verschijning in de keuken wordt zelfs, als er niet behoorend, eenigszins wrevelig begroet, nimmer gewaardeerd; de kinderen liefst zooveel mogelijk geweerd. De gesprekken tusschen de gediensstigen, of tusschen de dienstbode en de werkvrouw dulden immers geen stoornis, en vooral „kleine potjes met groote ooren” kunnen lastig zijn. Het onrustig opschrikken

bij storing in zulk een onderhoud of tijdens een veel te lange „pauze”, verraaft gewoonlijk niet veel goeds.

Den tijd door langdurige en veelvuldige „conversatie” aan den arbeid onttrokken in aanmerking genomen, kan vrij zeker vastgesteld, dat twee meisjes niet tweemaal zooveel presteeren als één. Voorts doet de gedeelde verantwoordelijkheid de plichtsbe-trachting verslappen, zoodat de vrouw des huizes veel meer dan vroeger zelve moet nagaan, of alles wel naar eisch wordt verricht. En in menig geval zou zij haar krachten sparen, haar goed humeur bewaren, en — ergernis ontwijken kunnen, door in dien tóch verbruikten tijd het werk zelve te doen.

De dienstbode van onzen tijd laat zich niet veel meer gezeggen. Zij leeft in de overtuiging dat ze gemakkelijk ergens elders terecht kan. Zelfs bij een lichte terechtwijzing is ze geneigd aanstonds den dienst op te zeggen, er zich weinig over bekommerend of haar onverwacht vertrek het gezin ook in groote ongelegenheid brengt. De band tusschen het gezin en de dienstbode, die er tijdelijk deel van uitmaakt, wordt tegenwoordig maar al te gemakkelijk ontrafeld.

Een klein, schijnbaar nietig voorval kan, helaas, een heftige woordenwisseling ten gevolge hebben, waardoor de goede verstandhouding ernstig bedreigd wordt. En oorzaak hiervan is, dat de waardeering der feiten zoo verschillend kan zijn.

Van uur tot uur komt de dienstbode in aanraking met allerlei voorwerpen, die de hare niet zijn, maar die onder haar hoede gesteld, aan haar toevertrouwd zijn. Zoodra er nu iets breekt of beschadigd wordt, dan is het de huisvrouw die in de ontstane behoefte heeft te voorzien. Vooral als het dienstmeisje de gevolgen van haar onachtzaamheid of onvoorzichtigheid haast niet schijnt te tellen, kan dit met name een predikantsvrouw wel eens héél verdrietig stemmen, zoodat deze zich in haar optreden korzelig en prikkelbaar toont. Natuurlijk verdient dit afkeuring. Ook wordt er niets meê bereikt, dan dat de schuldige onverschillig de schouders ophaalt, en op eenigszins brutalen toon vraagt of het de

moeite waard is „daar nu zoo'n drukte over te maken”.

Ach, zij begrijpt niet dat het opnieuw moeten aanschaffen van het onmisbare voorwerp een bedenkelijke bres zal schieten in het afgestane en nauwelijks toereikend huishoudgeld van de maand.

Mengen anderen zich nu maar niet in dergelijke af en toe voorkomende kleine huiselijke scènes, dan laten die gewoonlijk geen spoor na. De onderlinge achting en liefde doet spoedig de kleine wederzijdsche onhebbelijkheden vergeven en vergeten.

Gansch anders komt echter het geval te staan, zoodra een derde er in wordt betrokken die het bijna uitgedoofd vuurtje opnieuw weet op te rakelen. Breed worden dan de gebreken en tekortkomingen in personen en gezin uitgemeten, terwijl zonder opzettelijke krenking der waarheid, het gesprek toch in lasteren ontaarden kan, wanneer n.l. het goede daarbij stelselmatig verzwegen wordt. Soms gaat er vanuit de gemeente een slechte invloed uit op het dienstmeisje, alléén reeds door het zonder protest, of misschien wel met eenig leedvermaak, aanhooren van allerlei kleine kibbelerijen. De gevallen zijn niet zeldzaam, dat men door lichtvaardig kwaadspreken van de predikantsvrouw, in tegenwoordigheid van haar dienstbode, bij deze een tegenzin opwekt, die haar in overijld handelen een goeden dienst ontevreden doet verlaten, dit misschien later betreurend. Door haar onervarenheid en geringe menschenkennis begrijpt zij dikwijls niet eens dat zij zich door een oorblazer laat scheiden van hen, die het goede voor haar zochten.

Er mag nooit bij buitenstaanders geklaagd, zoolang de weg openstaat, in huis op gepasten toon rechtmatige grieven kenbaar te maken. Kan een gerezen verschil niet uit den weg geruimd, welnu dan staat voor het dienstmeisje de weg open haar dienst te verlaten, d.w.z. in dezen geest een voorstel te doen. Drie maanden is het dan nog wel vol te houden: een net meisje vertrekt niet zonder zéér dringende redenen „met-de-zesweken”.

Er wordt geheel vrijwillig van weerszijden

een verbintenis aangegaan met vaststelling van den termijn, waarop deze, wederom geheel vrijwillig, en zonder ongenoegen te geven, ontbonden kan worden. Van beide zijden verplicht men zich iets te geven, te doen of niet te doen, en zich min of meer naar elkander te schikken. Het dienstmeisje belooft onderwerping aan de huis-orde, zonder welke hare inwoning tot vele moeilijkheden aanleiding zou geven, en daarom ontoelaatbaar zou zijn. Hierdoor is reeds veroordeeld dat een dochter uit een geloovig gezin in ongeloovigen kring haar arbeidsveld zoekt. Zoo het haar ernst is met haar beginsel en zij daarnaar wenscht te leven, verwacht zij ook alleen dáár zegen, waar zij niet gedwongen kan worden tot overtreding van Gods geboden, en zal zij er b.v. niet in toestemmen op Zondag boodschappen te doen, of onnoodig werk te verrichten.

Evenmin mag, ik behoef u dit immers nauwelijks te herinneren, een ware christin haar ongeloovige dienstbode, om maar eens iets te noemen, toestaan kermis te gaan houden, zelfs al ware te voorzien, dat van de weigering een overhaast vertrek het gevolg zou zijn.

Niet altijd echter ontstaat verschil van meening door verschil van inzicht wat de beginselen betreft.

En daarom zijt gij niet geholpen, van hoe veel belang dit overigens ook is, zoo uw dienstmeisje netjes en ijverig is, vriendelijk bij het opendoen en opmerkzaam bij het aannemen van boodschappen.

Boven dit alles komt de eisch, dat zij toone, karakter te bezitten.

Wie zich aandient om hulpe te bieden in een pastorie, en niet komt met een *trouw* en *liefdevol* hart, die zal blijken daar allerminst op haar plaats te zijn.

Het is onloochenbaar, dat onze ondergeschikten onze fouten en gebreken eerder ontdekken dan onze vrienden en kennissen.

„Niemand is groot in de oogen van zijn kamerdienaar”, zegt een Fransch spreekwoord.

Ook weet ons personeel het best de kleine wondeplekken aan te wijzen, die elk gezins-

leven ontsieren, hoe ernstig en nauwkeurig we dit ook trachten in te richten naar den eisch van Gods Woord.

De naam van het predikantsgezin moet echter ongerept zijn, wil het Evangelie, door den dienaar verkondigd, ingang vinden in de harten. Voor dien goeden naam te waken, dien hoog te houden, dat is een schoone taak, ook voor de dienstbode uit de pastorie.

Slechts weinigen der meisjes die bij een predikant „wonen”, begrijpen ten volle de verantwoordelijkheid hunner schijnbaar zoo nederige betrekking. Zij beseffen veelal niet, hoe zij in de gemeente méér bederven kunnen, dan door gansch een kerkeraad kan worden goedge maakt.

En dit geldt niet alleen van het dienstmeisje, maar, gij weet het immers al te goed, óók van de baker, de werkvrouw, de huisnaaister, ja, van ieder die op eenige manier het huiselijk leven van den predikant van zijn intiem kant kennen leert.

Ge kunt nog verder gaan en zeggen: zoo een van deze allen klachten van het dienstmeisje aanhoort met gretige ooren, zich nieuwsgierig toont, ongepaste vragen doet, ontevredenheid zaait of aanmoedigt, afkeuring te kennen geeft over gewoonten en gebruiken in de pastorie, zelfs al zou dit slechts geschieden door een zijdelingsche opmerking of door een instemmend hoofdknikken, die staat schuldig tegenover het predikantsgezin en ook tegenover de gemeente.

Misschien schijnt u deze uitspraak wat kras, doch wie niet meer aan den ingang van het leven staat, weet dat zij niet te kras is.

Men heeft het in den jongsten oorlog meermalen kunnen opmerken, dat, zoo de dienst achter het front niet correct en *vólkomen betrouwbaar* was — het strijden moest uitloopen op een mislukking.

Veilig kunt ge aannemen, dat de meest ideale predikantsvrouw ook „mislukt”, als zij overgeleverd is aan gediensstigen, die den waren adeldom des harten missen.

Als ge nu over eenigen tijd „uw nieuwe meisje” krijgt — o, weeg dan vóór gij spreekt, elk uwer woorden op een goudschaaltje.....

Want de vraag zal tot u komen, heel on-

verwachts misschien, of anders als het gesprek eens even hokt, bij wijze van vulling, schijnbaar argeloos, maar met een groote, goed verborgen gehouden nieuwsgierigheid:

„En bevalt uw nieuwe dienstmeisje u nogal?”

Wees nu op uw hoede, en bezin u op een antwoord, een predikantsvrouw waardig, zóó dat aan de vraagster voorgoed de lust vergaat op dit onderwerp terug te komen.

Hoe groot moet wel de geestelijke armoede zijn bij die huisvrouwen, welke bij voorkeur hun kostelijken tijd verbeuzelen door het houden van zoogenaamde „meiden-praatjes”. Hoe rukken zij zich zelf daarbij de kroon van het hoofd! Ligt er ook niet iets onedels in, den goeden naam van haar, die ge opnaamt in uw gezin, van wier diensten ge gebruik maakt, schade te doen? En denkt ge, als ge dit hoort, niet onwillekeurig aan Laurillard's satirischen uitroep: „Mevrouwen en Juffrouwen, die benne perfect, maar mensch, 't is zoo erg met de meiden!”

Al dat uitvoerig verhalen van die kleine huiselijke schermutselingen, waarbij de belichting vaak zoo eenzijdig is....., ach, ik weet het wel, ook in de dienstbodenwereld komt dit ewel veelvuldig voor, maar wat hier nog in de onbedachtzaamheid der jeugd zekere verontschuldiging kan vinden, dient toch vermeden door vrouwen van eenigszins gerijpte ervaring. Om eerlijk te zijn moet ook erkend, dat uw dienstbode eerder gevaar loopt, in dat kwaad te vervallen, dan gij. Vooral zoo zij afkomstig is uit uw eigen dorp. Dan kan het heel licht gebeuren dat uw gezinsleven „op de straat” wordt gebracht, tenzij hare familie zedelijk hoog staat, en van haar verlangt, dat zij zich aan den beproefden regel zal houden: „hooren, zien en zwijgen”. En dat ze zal leeren wat „over-te-stappen”.

Het meest aanbevelenswaardig schijnt mij voor u, uit te zien naar een meisje van buiten. Want zoo ge er een uit het dorp krijgt, en dit eens minder bruikbaar mocht blijken te zijn, zoodat ge met den besten wil haar niet kunt houden, dan loopt ge de kans, 't voorgoed bij heel haar familie verbruid te hebben. In negen

van de tien gevallen zal deze oordeelen dat de fout héél alleen bij u ligt.

Toch — al hebt ge een meisje van elders — dan is hierdoor uw positie nog niet altijd verzekerd.

Uw dienstbode zal in haar nieuwe omgeving allicht nog eerder ingeburgerd zijn dan gij het waart, want zij behoeft in geen enkel opzicht voor de predikantsvrouw onder te doen wat de algemeene belangstelling betreft. Zij zal spoedig heele „dikke” vrienden hebben, die het altijd en in alles met haar eens zijn.

Reeds op den eersten dag van haar verschijning op 't dorp wordt zij van achter menig horretje bij 't langs gaan bespied. Men weet immers precies, hoe laat zij voorbij komt om de krant te halen of te brengen bij ouderling N..... Eerst krijgt zij een knikje, dan een tikje met een noodigende hoofdbeweging..... uw dienstmeisje snapt even naar binnen, en dan, heel voorzichtig en ongemerkt begint het verhoor:

„Dominee gaat zeker altijd laat naar bed? En niet zoo vroeg op natuurlijk? Wie er al zoo komen? Wat de pot schaft?.....”

Tot in het eindelooze kan het zoo doorgaan, want dat is zeker wel een groot gebrek ook in ons christenvolk, dat het 't met de waarschuwing van den apostel Petrus zich niet met eens anders doen te bemoeien, niet altijd even nauw neemt.

Aanvankelijk raken de vragen slechts onderwerpen van ondergeschikt belang, maar naarmate de verhouding der gemeentelieden tot de dienstbode vertrouwelijker wordt, gaat ook het peillood dieper!

Het ware te wenschen,
dat alle menschen
hun eigen gebreken
wat beter bekeken,
dan zouden zij het praten,
over anderen wel laten.

En nu nog even over een ander punt.

Niettegenstaande al wat ik straks beweerd heb over te veel hulp, kan voor u in de toekomst een tijd aanbreken, dien ook ik heb doorgemaakt.

De dokter komt, voelt u den pols en kijkt naar uw bloedeloze lippen, en zegt met iets vaderlijks in zijn stem: „Hoor eens, Mevrouw, uw gezin wordt steeds grooter, u krijgt het al drukker; en u staat 's morgens maar vóór dag en dauw op om 's avonds laat naar bed te gaan; u werkt intusschen heel den lieven dag of u van ijzer en staal bent; als u zóó voortgaat, is u versleten vóór uw tijd; u spant u in vèr boven uw krachten, — en als u dat niet laat, dan helpt al uw dokteren u niets..... dan gaat u er onder.....”

Natuurlijk heeft de dokter gelijk, groot gelijk, dat voelt ieder uit uw omgeving, maar... ach, het is zoo moeilijk — en dat begrijpt niemand.

Uw liefste plichten te moeten opgeven één voor één, en dan voor nieuwe groote uitgaven geplaatst te worden waar gij juist bezig waart u te bezinnen op meerdere bezuiniging..... Ge kunt over een zóó groote teleurstelling haast niet heen..... Maar uw man ziet het nu duidelijk in, hij begrijpt zelf niet hoe het hem zoo lang ontgaan kon, dat gij steeds zwakker werd..... Deze noodzakelijke onkosten dienen bestreden, kan het niet uit de lengte, dan maar uit de breedte, desnoods met opoffering van tabak of sigaar.....

Maar zult ge er werkelijk baat bij vinden, zorg dan voor *afdoende* en niet voor halve hulp. Wie zich zwak gevoelt, moet geen onervaren meisje van dertien of veertien jaar in huis halen.

Neem ook geen kinderjuffrouw. Laat niet het dierbaarste wat gij bezit uitsluitend over aan de zorg van anderen. Ik prijs altijd die kinderen gelukkig, die niet met een juffrouw naar een kinderkamer verwezen kunnen worden, maar om en bij Moeder mogen zijn, en meê door 't huis trekken, nu eens naar den zolder of ook in den kelder.....

Een tweede dienstmeisje verdient ook geen aanbeveling, daar deze geneigd zal zijn meer hulp te bieden in de keuken dan in de kamer... Zoek dus een „hulp in de huishouding”.....

De naam is niet aardig, dat geef ik toe. De Duitschers drukken zich beter uit als zij spreken van een „Stütze der Hausfrau”.

Immers dááaraan hebt gij, als uw gezin groo-

ter wordt, behoefte; aan iemand die u tot steun is en u schraagt..... aan iemand om u heen met nette manieren en beschaafde spraak, die u de voorgeschreven rustiger levenswijze van harte gunt. Aan iemand die u eigener beweging, heelemaal ongevraagd, eens een glas warme melk komt brengen, en u wat verwent.....

En als gij aan een jong meisje uit den gegoeden stand zulk een positie aangenaam kunt maken in uw huis, welnu, dan helpt gij van uw kant een weinig mede aan de oplossing van een der sociale vraagstukken.

Want dáár moet het heen.

Jonge dames moeten liever dan zich op een atelier of bij de posterijen geplaatst te zien en een eenzaam kamer-leven te leiden, opgenomen willen worden in een degelijk gezin, waar zij vaardigheid en kundigheden kunnen opdoen, die vrucht zullen afwerpen voor heel haar volgend leven. Zóó in de praktijk onderwezen te worden, ook in de lichamelijke en geestelijke opvoeding van de jeugd — wat wordt dat jaren daarna nog gewaardeerd, als in eigen gezin zich moeilijkheden voordoen...

Eerst dan (ach, waarom zoo laat) leert de hulp-in-de-huishouding zoo goed als het dienstmeisje verstaan, dat zij niet alleen dienende, maar ook gediend werd, dat wij niet alleen hen noodig hadden, maar dat ook wij in haar leven een beteekenende factor zijn geweest.

Laat er toch zoo gauw mogelijk gebroken worden met de dwaze meening, dat, zij die als verpleegster zieken verzorgt, hooger staat op de maatschappelijke ladder dan zij die zich in particuliere woning met voornamen eenvoud geeft tot hulp van een uit-groeiend gezin.

Maar dit zeggend kom ik al weêr op een ander chapitre..... ik weet ditmaal van geen ophouden.....

Daarom, basta!

Ik eindig — „met de pen, maar niet met het hart”.....

A. M.

Opvoeding.

HET MEISJE IN DE PUBERTEITSJAREN.

III.

(OPVOEDING).

We zijn genaderd tot het heden en we hebben niet meer stil te staan bij wat langs evolutionistischen weg voor het meisje is bereikt, we hebben thans nog onze aandacht te schenken aan het ten huidige dage bestaande, we hebben ons nog bezig te houden met de vraag, wat voor het meisje in onzen tijd wordt gedaan en ons rekenschap te geven, of de zorg ten opzichte van haar maatschappelijke toekomst evenredig is aan die, welke met betrekking tot hare bestemming in verband met het eeuwige plan Gods, waarin ook zij is opgenomen, aan den dag wordt gelegd. Men versta ons wel: we willen het niet doen voorkomen, als zou de mensch in twee deelen zijn te splitsen. Eén deel, één zijde van zijn wezen voor deze wereld, waarin hij dan in de eene of andere verhouding, een plaats zou hebben in te nemen en welk stukje leven, om het nu eens zoo te noemen, zou zijn geëindigd, als de periode tusschen geboorte en dood zou zijn afgesloten, en dan, daarnaast een tweede kant van het menschelijk bestaan, waarin men uitsluitend zou moeten denken aan het *Jenseits*, iets derhalve, waarmede het stoffelijk bestaan, het zichtbare, het tastbare, het sociale leven absoluut geen verband zou houden. O neen, we zien in den mensch de schoonste, harmonische eenheid, de wondervolle smelting van geest en stof, onderscheiden en niet gescheiden, beide ontstaan uit en door God, ineengestremeld tot dat wondere, mooie geheel, dat naar Zijn Schepper toegekeerd, zich kan vervolmaken tot Beeldrager Gods, als hij den Geest des Allerhoogsten in zich en over zich laat heerschen.

En om nu die éénheid tot haar volle ontplooiing te doen komen, hebben we bij onze